

ÇOCUKLARIMIZ VE YARINKİ TOPLUMUMUZ

Prof. Dr. Nevzat YALÇINTAŞ

Çocuklarımızı çevreleyen sosyal şartlar ve toplumu-
muzun sosyal yapısı devamlı ve sür'atli bir değişme veti-
resi içindedir. Çocuklarımızı etkileyen bu değişmeler ay-
nı zamanda onlar vasıtasıyla yarınki toplumu şekillendi-
recek faktörleri oluşturmaktadır. Çocuklar bugünkü sos-
yo-kültürel hareketliliğin tohum ve aşılarını almakta ve
yarınki toplumda bunların dal ve meyvalarını vermeye
aday olmaktadırlar. Çocukları çevreleyen sosyal etken-
lerde değişikliliğin sür'atli ve devamlı olması hemen bü-
tün gelişen ülkelerde yaygın olarak görülmektedir. Bu top-
lumların sosyal yapılarının başlıca vasıfları arasında ben-
zerlikler vardır ve sosyal geçiş dönemini tamamlamış ge-
leşmiş ülkelerden açık bir şekilde ayrılmaktadırlar. Aile
yapıları ve ilişkileri, doğum-ölüm oranları, bebek ölümleri
nisbetleri, göç, şehirleşme, beslenme, ümmilik seviyeleri
gibi sosyal göstergeler yönünden bu ülkeler birbirine
yaklaşan ve takip eden gruplar oluşturmaktadır.

Türk toplumunda çocukları doğrudan doğruya etkileyen ve yarınki toplumu hazırlayan önemli değişmeler belirgin hale gelmiştir. Türkiye'de sosyal seyyaliyet artmış,

sanayileşme ve hizmetler sektöründe gelişmeler hızlanmış, şehirleşme birçok sorunları ile birlikte yoğunlaşmış, ulaşım ve iletişim imkânlarından yararlanma yaygınlaşmış, okuma-yazma oranları yükselmiş ve modern sektörler ekonomide ağırlık kazanmaya başlamıştır. Toplumumuzdaki sosyal seyyaliyet gruplararası, az gelişmiş alandan şehirler yönünde olmaktadır. Sadece son nüfus sayımı döneminde, 1970-1975, kırlardan şehirlere göç eden nüfusun 2 milyon 800 bin kişi olduğu hesap edilmektedir. 1960 ile 1975 arasındaki 15 senelik dönem içinde şehirlerimizde yaşayan nüfus 10 milyon artmış ve toplam şehirli nüfus 17 milyonu aşmıştır. 1980 Türkiye'de şehir ve köy nüfus oranları yönünden bir dönemeç senesi olacak ve bu tarihten itibaren nüfusumuzun artan nisbette çoğunluğu şehirlerde yaşamaya başlayacak ve 1985'de şehirli nüfus oranı yüzde 58'e yaklaşacaktır. Ülkemizdeki sanayileşmeye paralel olarak bu sektörde çalışan nüfus artarken, tarımda faaliyet gösteren işgücü miktarı mutlak yekûn olarak da azalmaktadır (1962'de 9 milyon 740 bin, 1978'de 9 milyon 85 bin). Toplumumuzdaki sosyal seyyaliyeti belirleyen bu ve diğer göstergelerin dinamik mahiyetine karşı, gelecekteki Türk Cemiyeti'nin yapısındaki durgunluk eğilimlerini haber veren değişiklikler de ortaya çıkmaya başlamıştır. Nitekim, önemli bir gösterge olarak, Türkiye'de doğum oranlarındaki düşme devamlı bir mahiyet almıştır. Bu düşmenin tabii bir neticesi olarak toplam nüfus içindeki 0-14 yaş gruplarının da nisbeti sürekli olarak azalmaktadır (1965 % 42; 1970 % 41,8; 1975 %40,5).

Türkiye'de yarınki toplumu belirleyen sosyo-ekonomik ve kültürel değişiklikler çocuğun yaşadığı ve yetiştiği çevreyi olumlu ve olumsuz yönleri ile etkilemektedir. Sosyal seyyaliyetin önde gelen unsurlarından olan göç hareketi ülkemiz şartlarında ağırlık kazanmıştır ve çocuğun doğrudan doğruya etkilendiği bir olay niteliğindedir. Ailesi ile birlikte kırsal alandan şehre göçen çocuklar genellikle yeterli sağlık imkânlarına sahip bulunmayan şehir içi meskenlerle şehri çevreleyen gecekondualarda ba-

rılmaktadırlar. Bu yerleşme mahallerinde ulaşım, su, temizlik gibi belediye hizmetleri yetersizdir, çocukların dengeli beslenmesi, konutların gereği gibi ısıtılması önemli sorunlar teşkil etmektedir. Ayrıca çocuk kırsal alandaki tabii çevreden ve geniş aile yapısının beşeri ihşkilerinden de geniş ölçüde mahrum kalmıştır. Şehirlere göç eden ailelerin çocuklarının daha kolay ulaşılabilir ve daha gelişmiş eğitim imkânlarından yararlanabildikleri söylenebilir. Gerçekten de ailelerin şehirlere göç sebeplerinden birisinin de bu faktör olduğu anlaşılmaktadır. Fakat şehirleşme oluşumundaki ailelerin çocukların uyum ve bütünleşme sorunlarının toplumumuzda gittikçe ağırlık kazandığı görülmektedir. Göç eden ailelerde menşe bölgenin kültür ve davranış şekilleri vargım ve etkisini, değişen ölçülerde devam ettirmekte, bunların şehir yaşamı ile çelişen hallerinde çocuk ikilemli durumlarla karşılaşmaktadır. Kırsal alandan şehirlere göç eden nüfus içerisinde çalışma çağında olan 15-64 yaş grubu ve erkekler asıl çoğunluğu teşkil etmektedir. Böylece köylerde kadınların ve 0-14 yaş grubunun yoğunlaşp ağırlık kazandığı görülmektedir. Çocuk yaş grubu köylerde yüzde 10 kadar fazlalık gösterirken yetişkin 15-64 yaş grubu da şehirlerde yüzde 10 seviyesinde daha yüksektir. Bu durum köylerde bağımlılık oranlarını arttırmakta ve şehirlere göçün bir başka sebebini teşkil etmektedir. Daha önce şehre gelen evli erkek ailesi ile birlikte oluncaya kadar çocukları, babadan veya duruma göre anneden ayrı büyümenin psikolojik tesirlerini üzerinde taşıyacaktı.

Toplumumuzda çocukları doğrudan doğruya etkileyen göç olayının bir diğer yönü de yurt dışına olan işgücü akımıdır. 1960 ları müteakip emeklerini dış piyasalara arz etmek için çıkmış vatandaşlarımızın bugün yabancı ülkelerdeki toplamları 1,5 milyona yaklaşmaktadır. Bu nüfusun 1 milyon 100 bini Federal Almanya'da bulunmaktadır ve bunun da yüzde 36 sım 15 yaşın altında olanlar teşkil etmektedir. Dış ülkelerdeki Türk çocukları çok önemli uyum, eğitim ve kültür sorunları ile karşı karşıya bulunmakta-

dırlar. Göç edilip yerleşilen ülkenin çocukları ile sürekli temas halinde bulunan küçük göçmen çocuklar o ülkenin dilini daha iyi ve çabuk öğrenmektedirler. Fakat 8 yaşından büyük olanlar için zorluklar ortaya çıkmaktadır. Türk çocukları arasında yaşadığı ülkenin dilini tam olarak öğrenememiş olanlar yanında, türkçeyi konuşamayanlar da gittikçe artan nisbetlerde görülmektedir. Dil, eğitim ve uyum zorlukları yanında göçmen çocukların başkaları tarafından horlanması, ayırımı tâbi tutulması, dini inanç ve milli geleneklerin o ülkeninkilerle aykırı düşmesi gibi sosyo-psikolojik olumsuz etkilere maruz kalmaktadır. Yabancı ülkelerden, daha ileriki senelerde, yurda dönüşlerinde bu nesiller yarmki Türk toplumunun oluşmasında çocukların da aldıkları tesirleri hissettireceklerdir. İyi plânlanıp yönetildiği takdirde yabancı ülkelerdeki Türk çocuklarının kendi dil ve kültürlerine sahip olmaları yanında ikinci bir dil öğrenmiş olup değişik bir kültür ortamında yetişmiş bulunmaları Türk toplumunun geleceğinde yararlı olabilir.

Sanayileşme üretimi arttırıp, mal ve hizmetleri çeşitlendirip, istihdam imkânlarını genişletirken yeni yaşama düzeni, emek talepleri ve çevreyi kirletici şartları da beraberinde getirmektedir. Çocuklarımızı yarmki topluma daha iyi hazırlamak ve onların topluma olan katkılarını arttırabilmek için sanayileşmenin olumsuz etkilerini en düşük seviyeye indirmek ve çocukları bu tesirlere karşı korumak gereklidir. Çocuğun bilgi, ruh ve bedeni gelişmesine zarar verecek her türlü istihdam şekli ve uygulamaya son verilmelidir. Çırac istihdamı, çocuğun hak ve geleceğine öncelik verilerek etkili bir düzenlemeye kavuşturulmalıdır. Türkiye'de çevre kirliliği, gerekli tedbirler alınmadığı takdirde, önümüzdeki seneler daha da artacaktır, bu ise çocukların yetişmesinde olumsuz bir etkidir. Çevre meselelerine bu açıdan da bakıp çocukların korunmasına yönelik çözümler getirilmesi gerekmektedir. Sanayileşen toplumun çalışma şartları, aksi yönde düzenlemeler yapılmadığı sürece çocuk ile çalışan baba ve anne ara-

sındaki beraber olmayı sınırlamaktadır. Ebeveyninin ya-
kın ilgi ve sevgisine ihtiyacı olan çocuk için bu durum sa-
kıncalar yaratacaktır. Çalışan çiftlerin çocuklarına bakıl-
ması, işyerlerinde bu maksatla imkânların arttırılması ya-
rınki toplumun daha dengeli ve verimli olabilmesi için bu-
gün üzerinde daha fazla ilgi ile durulacak sahalardır. Hız-
lı şehirleşme, sanayileşme, sosyal ilişkilerdeki değişiklik-
ler ve tabii afetler gibi faktörler toplumumuzda kimsesiz
çocukların sayısını arttırmaktadır. Bu konu, toplumumu-
zun çok değerli üyeleri olan çocukların geleceğe hazırlan-
ması için, daha büyük yatırım ve geniş çapta düzenleme-
ler beklemektedir.

Türk toplumu uzun zamandan beri devam eden mo-
dernleşme atılımlarının olumlu yönlerinden yararlanırken
bugün aynı zamanda olumsuz gelişmeler de ortaya çık-
mıştır. Sosyal gerginlik, kültürel parçalanma, ideolojik ça-
tışma, fanatik dünya görüşü ve öç duyguları gibi faktör-
lerden kaynaklanan tedhiş ve anarşi eylemlerinin toplu-
ma getirdiği acı ve ızdırap duygusu, panik, yılma ve sin-
me psikolojisi ve çözülmenin sosyal belirtileri öncelikle ço-
cuklar için zararlı bir ortam meydana getirmektedir. Bu
tedhiş ve anarşi ortamı çocuklar üzerinde derin ve gide-
rilmesi güç izler bırakacaktır. Yarının toplumunu yüksel-
tecek olan çocuklarımız bugün tedhiş ve kargaşalığın bü-
yük zararlarını görmektedirler. Bu durumu düzeltecek özel
programlar hazırlanıp uygulanmalıdır. Sosyal değişimin
hızlandırılıp yaygınlaşmasında önemli bir araç olan rad-
yo ve özellikle televizyon, toplum tarafından genellikle ço-
cuklar için yararlı bir şekilde kullanılmamaktadır. Daha
bilinçli ve dengeli kullanım alışkanlığının yaygınlaştırılma-
sı çocukların korunması yönünden zaruri görülmektedir.

Türkiye'de hızlı sosyal değişme ve hareketlilik birçok
alandaki eski dengeleri sarsmaktadır. Yeni dengeler ve
uyumlar teşekkül edinceye kadar problemler varlıklarını
hissettireceklerdir. Çok çeşitli siyasi, sosyal, kültürel ve
ekonomik meselelerin kaynaştığı bir ortamda, pusula ib-

resinin daima bir yönü göstermesi gibi, esas unsuru çocuklar ve yetişenlerin sorunlarını daima göz önünde tutup isabetli çözümlere kavuşturacak olursak yarınki toplumu en sağlam temellere oturtmuş oluruz. Çünkü diğer bütün meseleler gelecekte iyi yetiştirilmiş ve eğitilmiş nesiller, yani bugünkü çocuklar tarafından, onların güçlenmeye aday temiz elleriyle çözümlenecektir.